

Kirjasessaan alkoholiteollisuus lähtee näiden lukujen kimppuun, purkamaan myyttejä ja antamaan asiallista tietoa, kuten kirjasen alussa sanotaan. Ensinnäkin todetaan, että Englanti on yksi maailman vähiten alkoholia käyttäviä maita (mitattuna luvulla kulutus/asukas). Toiseksi viitataan maksakirroosikuolleisuuteen ja julkiseen päihtymykseen. Niistä todetaan, että vaikka Ruotsissa ja Suomessa on melkoisen paljon tiukempi järjestelmä kuin Englannissa, maksakirroosi varsinkin Ruotsissa on neljä kertaa yleisempi kuin Englannissa ja julkisesta päihtymyksestä saadaan Ruotsista ja Suomesta tähtitieteellisiä lukuja.

Sitten haarukoidaan tuttua lukua: montako väärinkäyttäjää löytyy. Suomessahan puhutaan, että heitä olisi n. 10 % käyttäjistä. Kirjanen saa Englannissa luvuksi 2 %. Erityisesti näistä ja rattijuopoista on teollisuus huolissaan.

Yhtä haittalukua teollisuus kritisoi erityisen kovasti: tulipaloissa kuolleista väitetään 52 %:n olleen juovuksissa. Yleensäkin kirjasessa syytetään lukujen esittäjiä lioittelusta ja tosiasioiden vääristelystä.

Mitä ei tulisi tehdä?

Teollisuus katsoo, ettei alkoholijuomien hintoja tule korottaa. Englannissa sosiaali- ja terveysviranomaiset lähtevät siitä, että mitä suurempi kokonaiskulutus, sitä enemmän haittoja. Tästä syystä kokonaiskulutusta on laskettava ja paras keino tähän on hintojen korottaminen (tuttua, vai mitä). Teollisuus kritisoi tätä opinkappaletta esimerkkinään taas Ruotsi. Siellä kulutus on laskenut, mutta haitat kovasti nousseet (lähteenä tässä Financial Times). Jos hintoja nostetaan, tämä rankaisee vain niitä 98:aa %, jotka juovat kohtuullisesti, mutta ei vaikuta ongelmakäyttäjiiin (myös jotenkin tuttua). Hallitus on kuulemma tässä teollisuuden linjoilla eikä halua korottaa hintoja.

Pubien aukioloaikojen pidennystä ei saa vastustaa. Tässä vedotaan Skotlannin esimerkkiin. Mielipidemittaus kuulemma osoittaa Skotlannissa, että ihmiset pitävät pidennystä pelkästään hyvänä.

Mainontaa ei saa rajoittaa. Katsokaa esimerkiksi Neuvostoliittoa ja Puolaa. Niissä ei saa mainostaa mitään, mutta alkoholiongelma on silti paha, toteaa teollisuus. Ei mainoskielto mitään vaikuta.

Ei varoitusslappuja tupakan tapaan pulloihin. Suurin osa alkoholista juodaan ravintoloissa, joten ei niitä pulloja näekään. Sitä paitsi suurin osa ihmisistä tietää muutenkin, että liiallinen juominen on pahasta.

Sattumanvaraisia puhallutuksia ei saa tehdä autoilijoille. Lähtökohtana on tietenkin, että teollisuus ei hyväksy rattijuopumusta mutta että sattumanvaraiset puhallutukset eivät ole hyväksi. Tätä mieltä on kuulemma poliisikin yleisesti.

Mitä tulisi tehdä?

Yleisesti teollisuus katsoo, että koska ongelmakäyttäjää on vain 2 % koko käyttäjäkunnasta, mihinkään kaikkia

koskettaviin toimenpiteisiin ei tulisi ryhtyä. Esimerkiksi yleiset valistuskampanjat ja hinnankorotukset vain turhaan haittaisivat kohtuullisesti juovien rauhaa.

Toimenpiteet pitäisi kohdistaa suoraan ongelmaryhmiin. Näitä ovat nuoret, rattijuopot, teollisuuden ja kaupan alan työläiset, lääkärit ja sairaanhoitajat.

Nuorille ja rattijuopuille esitetään annettavaksi valistusta. Se voi olla aika varovaista ja pehmeää; nuoria rohkaistaan juomaan kohtuullisesti ja noudattamaan lakeja. Promillerajaa ei kuitenkaan saa laskea (0,8) eikä sattumanvaraisia puhallutuksia tehdä. Työläisille suositellaan hoitoonohjausta. The Wine and Spirit Association ja The Scotch Whisky Association ovat kuulemma olleet hyvänä esimerkkinä ja suosittelleet tätä pitkään jäsenyrityksilleen. Lääkärit ja sairaanhoitajat eivät ole luettelossa siksi, että he olisivat erityisen ongelmallisia, vaan siksi, että he löytäisivät sellaiset ja neuvoisivat kohtuuteen.

Lopuksi kirjasessa siteerataan tutkimuksia, jotka kertovat alkoholin terveyttä edistävästä puolistä. Niinpä 1—5 paukua päivässä juovat ovat paljon terveempiä kuin raittiit tai lähes raittiit. Sitten kannatetaan nimeltä mainitsematonta lääkärinä, joka on ehdottanut, että lääkärin pitäisi uni- yms. lääkkeiden sijasta saada määrätä potilailleen skottilaista. Tämä olisi potilaille paljon mukavampaa ja lääkintöhallitukselle halvempaa.

Ei hassumpi ajatus, vai mitä?

Kari Paaso

Eksoottinen oksentelu ja muita toteamia suomalaisesta tajunnankulttuurista

Kummastuttaa, kun Intiassa päin tehdään isotkin tarpeet kadun varrelle, noin vain. Yhtä lailla eksoottisia ovat Suomessa julkioksennukset. Niitä näkee porttisyvennyksissä, keskellä jalankäytävää, vessassa mutta myös juhlasalin nurkassa.

Olin ollut Länsi-Berliinissä parisen kuukautta ja kotimatalla viivähdin hetken Helsingissä. Parissa tunnissa ehävin nähdä Vanhan ylioppilastalon ja rautatieaseman seuduilla yhden ylenantajan ja kaikkiaan tusinan verran kotimaisia ylenanteita, humalaisten jäljiltä arvatenkin.

En ole juopumisanthropologian tuntija. Rohkenen silti omilta arkihavainnoiltani väittää, että suomalainen humal'oksentelu on hyvin ainoakertaista. Edes Ruotsissa, jonka kaakkoismaakuntia Suomi liki 800 vuotta oli ja joka niin muodoin on kulttuurillisesti meitä hyvin lähellä, ei oksennuksia näe — paitsi suomalaisten suosimilla asemannurkilla.

Puolan puolella olin pannut merkille rajut juomiset: miehet käyvät ylväästi päin Kuningas Alkoholia, yksi joukosta tekee päähyökkäyksen, ja muut kolme tai neljä sitten kantaisivat hänet tantereelta.

Sammumista ei kuitenkaan edellä ylenantaminen tai se tapahtuu suojaisesti saniteettitiloissa.

★★★

Suomalaisten juomatapoihin kuuluvat verukkeet: juomista, humaltumista ja oksentamista selitetään pois kai-kin keinoin.

Viinasta ja juomisesta keskustellaan paljon ja mielellään, mutta toisin kuin puusta käsin luulisi, Alkoholipoliitiikka ei ole joka kodin lehti.

Uskomukset osataan ulkoa, tietoa kartetaan.

Viinit ja viinat koetaan seurustelujuomaksi, kyselemättä koskaan niiden väkivallantekojen perään, joihin nimenomaan Suomessa liittyy tavattoman usein etanoliintoksikaatio.

Puheen lipsahdettua epäkohtiin satuillaan, että "Suomi on nuori maa" ja että tolkuttomat juomatavat selittyisivät tuosta kansakunnan määrittelemättömästä nuoruudesta. — Kekseliäästi "nuoruudella" selitetään myös työkeä liikennekäyttäytyminen!

Suomalaisen muka tulee oksennuttavan huono olo siitä, kun ei syödä venäläiseen malliin suolakurkkua joka ryyppyn päälle. Tai sitten syödään liikaa.

Ja kaikkiansa suomalainen humaltuu kontrolloimattomasti, koska häntä kontrolloidaan. Etyylialkoholia saa vain erityisistä Oy Alkoholiliike Ab:n myymälöistä.

Holhous vääristää, tuskaillaan, eikä kukaan muista keskioluen vapauttamisen pysyviä seurauksia. Liioin ei välitetä tietää, kuinka jakelupisteiden määrä korreloi juopumusten kanssa.

Ja niin edelleen. Itsepintaisesti suomalaiset haaveilevat viinimyymlöistä. "Niin kuin ulkomaillakin", menee vanha hokema. Kukaan ei tarkenna, millaisia ovat ulkomaitten maitokaupat.

Kotokylän marketissa tuskailee myyjätär miehiä, joilta yrittää kieltä keskioluen myyntiä, kuten Suomen laki edellyttää:

— Mistään ne ei niin loukkaannu. Jos kiellät, saat kuulla kaikki.

Ranskan myyjätär tuota valitusta tuskin oikein ymmärtäisi.

Suuri on viehtymys uskomuksiin. Kun tutkimukset osoittavat, että hinnankorotus on paras tapa raitistaa suomalaisia, niin tietävät yleisönosastot heti, miten työläinen kyllä hankkii pullon vaikka lasten viimeisillä vellirahoilla.

Järkiään samaa mieltä on pääkirjoittajakin.

★★★

Luvut merkitsevät. Kun palaa kotiin, kylänmiehet kysyvät heti, paljonko siellä ulkomailla viina maksoi. Tapoihin kuuluu vastata halvimman pöytäviinin litrahinnalla:

— Se oli tuollaista seitsemän markkaa litran pullolta.

— Oho, onpas edullista!

Alkoholijuomien prosentit puhuttavat myös. Ihmetelään, kun saksalaisessa terveysrytijuomassa on "Vol. % 73".

Miehet kertovat neukkuristeista, jotka päättivät pan-na ruplat sileiksi, menivät ravintolaan ja tilasivat I luokan olutta. Juttuun täytyy uskoa, vaikka suomalaisen ohella vain ruotsalainen ymmärtäneen oluen luokittelua sen perusteella, mitä siinä on prosentteja. Ruotsalainen valittaa *folköln* surkeutta vanhaan menetettyyn *mellan-*

ölin nähden, ja suomalainen on heti mukana: oluen laatu on suorassa suhteessa alkoholipitoisuuteen!

Suomessa tunnetaan Saksa ja Englanti olutmaina. Johdonmukaisesti kehutaan ainoastaan sitä, miten on kneipea ja pubia vieri vieressä, vaan ei mainita, kuinka laimeita ovat sikäläiset kaljat.

Alkoholiliike myötää prosenttialustelua: IV-olut on määritelmän mukaan kalliimpaa kuin III-olut. Samalla lailla väkevä viini maksaa enemmän kuin mieto, ja viina on sitäkin kalliimpaa.

Tuohon liittyy — syy eli seuraus — puhe "edullisesta viinasta". Läntisessä Euroopassa ei varmasti missään käsitetä, mitä tarkoittaa viinin tai jopa oluen "edullisuus". Saksaksi, ranskaksi ja englanniksi ilmaisua lienee mahdoton kääntää.

Suomalaisilla työpaikoilla saattaa nähdä miehillä monisteen, jossa on kattavasti laskettu, mikä juoma tulee "edullisimmaksi", se tahtoo sanoa, missä juomassa on hintaansa nähden eniten puhdasta etyylialkoholia.

Moniste osoittaa Alkon hinnoittelun huolelliseksi. Humala maksaa jotakuinkin saman, osti sitten halpaa viiniä tai halpaa viinaa, tikkuviinalla se on vähän tyyriimpää. Hinnoittelufilosofiassa näkyy etanolihakuisuutta.

★★★

Verukkeitten viljelyyn kuuluu avoimuus. Yhtäkkiä myönnetään kaikki ja tunnustetaan, että suomalaiset juovat niin mielettömän runsaasti, kun alkavat juoda. Mukamas.

Jos juovat suomalaiset, niin kyllä sitä sattuu sivistyneissäkin maissa. Berliinissä minä olin prostituoitujen järjestämässä galaillassa, joka jatkui aamuviiteen. Alkoholista nautittiin sekä pöydissä että juhlahuoneiston baareissa, joita oli kolme: yksi suomalaisittain päihtynyt näky aamuyöstä, hänkin iloinen, ei häiriköivä.

Humalakäyttäytyminen on kulttuurisidonnaista.

Yhdysvalloissa näin elokuvan alkoholistista, pääosassa Dick van Dyke, itse entisiä alkoholisteja. Kun hän aamuyöstä saapuu kotiin, hän ei horju eikä shönkötä. Ei. Hän terästäytyy.

Yhdysvalloissa kuuluu humaltumisen kuvioihin se, että yritetään pysyttäytyä niin selvänmallisena kuin suinkin.

Edgar Albein "Kuka pelkää Virginia Woolfia" kuvaa juhlien jatkoja, ja toki meno on rajun regressiivistä, ei silti niin holtitonta, ettei välillä aina skarpattaisi.

Ja kun Honeyn tulee paha olla, hän menee siististi vessaan.

Suomalaisessa juopossa, kun on ollut kauan muualla, pistää silmään hervottomuus. Pidäkkeittä hän horjuu ja ääntää kieltä tahmeasti. Humalainen vajoaa ohjelmallisesti loveen.

Ja humalan huipentaa sitten tuo käänteinen sukellus perimpiin sisätiloihin, mahalaukun kääntäminen pihalle. Riittiin kuuluu relaksaatio, jossa nielun input konvertoituu outputiksi.

Ulkopuoliset eivät oksentelua hyväksy, mutta eivät sille mitään teekään. Humalaa ollaan huomaamatta, sikailusta lasketaan leikkiä, juomaseikkailuille nauretaan kannustavasti jälestäksin.

Kuinka vahva on suomalainen humala veren promille-arvoina, se osaa poliisi kertoa. Jos juoppo uhkaa illan päätteeksi jäädä kiinni ratsiassa, niin äkkiäpä eivät kuitenkaan ässät enää siyahda ja käyntikin on vakaahkoa.

★★★

"Runsas alkoholin kertakäyttö", "raju juominen", nuo ovat vakavassakin keskustelussa hellittyjä suomalaiseufemismeja.

Pikkaisen uskottavammalta tuntuu termi "humalahuuainen ryypääminen". Päihtyminen on tärkeämpää kuin aine.

Päihtyminen sujuu suomalaisen humaltumiskaavan mukaan jopa ilman prosentteja. Kunhan sitä ei sanota.

Nautitun etanolin määrä ei korreloi viretilan kanssa, sen havaitsi myös amerikkalainen Susan Sonntag aikanaan Tukholmassa asuessaan. Jo pelkkä "skål" vapauttaa ihmiset.

Kun sanotaan "skål", tiedetään, että on nostettu huulille ainetta, josta päihtyy. Kaikki pyrkivät yhteisvoimin humalaan. Niinpä voi heti juomisen alussa käyttäytyä kuin olisi juonut jo paljonkin, koskapa lopulta on yleensä juotu paljon.

Sana vihkii yhteiseen rituaaliin. Saa huo'ahtaa. Täytyy huo'ahtaa: juomatonta pidetään *a priori* ilonpilaajana. Jos ei juo, on vakoilija, tarkkailee vain miten muut munaaivat, on seuranpetturi.

"Skool" pätee Suomessakin — tai Koskis-pullon korkin

kirskahdus, monessa eepoksessa maisteltu ääni: miten senkin selittää ulkomaalaiselle, joka ei ole kasonnut humal'kulttuurissamme!

★★★

"Vire" tai "viretila" on pienesti utuinen sana kuvaamaan suomalaista päihtymistä. Suomalaisessa kulttuurissa humala ei ole niinkään jokin mielen tila, vaan tavoite, harras päämäärä.

Määrätietoinen humala näyttäikse ravintolan valomerkeissä. Hauskakin seuranpito tyssää, kun valot hetkeksi sammuvat ja ravintolavieraat tajuavat, että he vielä tajuavat. Tieto jatkoista ilahduttaa tuolloin, kunhan luvassa on lisää viinaa.

— Ilta on pelastettu!

Susan Sonntagin Tukholmassa tekemä skool-havainto pätee myös Suomeen, syvälle korpiin. Humala on rituaalista, voimallisesti opittua, kansan omaa tajunnankulttuuria. Paavo Rintala kertoo kahdesta sotamiehestä, jotka vaihtavat pullon viiniä mieheen villapuseroa vastaan.

He ryypäävät pullot tyhjiksi, humaltuvat ja sammuvat keväthangelle. Pullot on tyhjennetty, intentio täytetty.

Ohi sattuu kulkemaan luutnantti. Hän ei tyydy patistamaan miehiä jalkeille, vaan kääntää vielä nujusti, mitä etiketissä tarkoittaa merkintä "alkoholfreies Wein".

Arto Kytöhonka

Muistamme kauniimmin nyt

Timo Pusa

Aina tekee mieli matkustaa
sitten siellä jossakin
istuu pienen pöydän seurana
käsi poskella
kaipaa
takaisin
kotiin.

Säähavainnot piirrettiin vielä käsin
kun synnyin
nyt on paperikin muovia
ja kesäisin sataa
kuten ei ennen

isät ryypäävät
ja äidit
olutpulloissa kruunukorkit
leipä murenee itsestään

ei koskaan iltaa
äänetöntä
odotusta
siiliä maitoasetille juomaan

naapurin tytön hiekalle haisevia hiuksia
ja ison veljen nyrkkiä nenään
lämmintä verta

me muistamme paljon
kauniimmin nyt.